

**УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО
СТОПАНСТВО
КАТЕДРА „МЕЖДУНАРОДНИ ИКОНОМИЧЕСКИ
ОТНОШЕНИЯ И БИЗНЕС“**

РЕЦЕНЗИЯ

**От: доц. д-р Моника Емилова Моралийска-Иванова
Катедра "Международни икономически отношения и бизнес"
Университет за национално и световно стопанство**

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 2629/26.09.2024 г. на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: Камелия Драгомирова Бидерман

Тема на дисертационния труд: "Развитието на пазара на биопродукти в ЕС и неговото отражение върху българската икономика"

1. Информация за дисертанта

Камелия Бийдерман е родена на 18 април 1976 г. в България. Завършва средното си образование през 1999 г. в 108-ма гимназия „Никола Беловежов“ в София. Придобива бакалавърска степен по специалност „Международни икономически отношения“ във Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“. През 2011 г. завършва магистратура по „Финансов мениджмънт“ в Нов български университет.

Камелия Бийдерман се обучава като редовен докторант в катедра „Международни икономически отношения и бизнес“ на УНСС от 2020 г. до момента (по научна специалност „Световно стопанство и МИО“. В допълнение към академичните си задължения, тя притежава значителен опит в изследвания в областта на международната икономика и финанси.

В рамките на индивидуалния план Камелия Бийдерман успешно изпълнява заложените научноизследователски задачи и публикува няколко научни статии в научните конференции на катедра „МИО и бизнес“. Основният ѝ фокус в тях е върху анализа на пазара на биологични продукти в ЕС и възможностите за българския износ.

2. Обща характеристика на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е посветен на значима и актуална тема, каквато е биопроизводството в ЕС. Към момента има малък брой изследвания, посветени на развитието на българския и на европейския биологичен пазар, особено на външнотърговския аспект на проблема, който заема специално място в настоящото изследване.

Разработката е с обем 167 страници и включва увод, три глави, заключение, библиография и приложения.

Използвани са 115 информационни източника на български, английски и немски език.

Разработката е ясно структурирана и следваща логично изложение, което прави преход от историята на биопроизводството в ЕС, регулациите и съвременното му състояние, както и анализ на сектора в България и перспективите за неговото развитие.

Темата за биологичните продукти и тяхното производство в контекста на Европейския съюз е особено актуална, тъй като глобалното и европейското търсене на такива продукти продължава да расте. Пазарът в ЕС е вторият по големина след САЩ, а стремежът на ЕС към екологично устойчиво земеделие и ограничаване на ГМО прави темата още по-важна за България като част от съюза.

Целта на изследването е да се разкрият неизползваните възможности за по-активно участие на българските производители на биопродукти на единния европейски пазар, което би довело до подобряване на условията на живот в аграрните райони на България и рентабилността на селското стопанство.

Основните задачи включват: изследване на развитието на единния пазар на биопродукти, оценка на правната рамка на ЕС, анализ на състоянието на биологичното производство в България, проследяване на тенденциите и идентифициране на фактори за бъдещо развитие.

Обект на изследването е пазарът на биологични продукти в ЕС, а предметът - включването на българските производители и търговци в този пазар, за да се увеличи българският износ и ефективността му.

Тезата на дисертацията е, че България може да постигне по-добро развитие на биоземеделието, ако активно се възползва от възможностите за износ в ЕС, където търсенето на биопродукти се увеличава. Дисертационният труд е съсредоточен върху анализа на пазара на биопродукти в Европейския съюз и неговото влияние върху българската икономика. Основната цел е да се изследват възможностите и предизвикателствата пред българските производители на биопродукти в контекста на единния европейски пазар.

Основните изследователски задачи включват:

- Проследяване на корените и еволюцията на органичното земеделие в ЕС;
- Проучване на регулаторната среда и нейните последици за растежа на пазара;
- Анализ на силните и слабите страни на правната рамка на ЕС;
- Оценка на представянето и предизвикателствата пред българските биологични производители;
- Идентифициране на пътища за увеличаване на българския органичен износ и икономически ползи.

Първа глава разглежда историческото развитие и основите на биологичното земеделие в ЕС. Авторката анализира влиянието на ключови изследователи върху

формирането на концепцията за биоземеделие. Описани са основните правни актове и регулации, които определят рамките на биологичното производство в ЕС до днес.

Във втора глава е направен подробен анализ на текущото състояние на пазара на биопродукти в ЕС. Разглеждат се динамиката на производството, търговията и потреблението на биологични продукти. Включен е и емпиричен анализ с помощта на коефициента за подходна еластичност, за да се оцени потреблението на биопродукти в различни държави-членки на ЕС.

Трета глава е насочена към процеса на интеграция на България в единния пазар на биопродукти. Представено е развитието на производството на биопродукти в България, както и перспективите за бъдещето. Анализирани са факторите, които влияят върху търсенето и предлагането на биопродукти у нас, и е изготвено анкетно проучване на възможностите за износ на български биопродукти в Германия.

Дисертацията завършва с обобщение на основните изводи и препоръки за подобряване на участието на българските производители на биопродукти на европейския пазар. Подчертава се необходимостта от по-активно включване в пазара на ЕС чрез увеличаване на експорта и подобряване на маркетинга и дистрибуцията.

Използваната литература е подходящо подбрана и обхваща множество теоретични и практико-приложни изследвания. Докторантката демонстрира задълбочено познаване на научната литература в областта на биологичните продукти и пазара им в Европейския съюз. Използваните източници обхващат както български, така и международни автори, като внимателно са подбрани трудове, които разглеждат развитието и регулирането на биологичното земеделие и пазарите на биопродукти в ЕС и в глобален мащаб. Чрез широк обхват на използваната литература, включително официални документи, изследвания и статистически данни от Евростат, Националния статистически институт и други авторитетни източници, докторантът представя детайлизиран и контекстуализиран анализ на темата, демонстрирайки добра осведоменост по разглежданата проблематика.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Дисертационният труд на Камелия Бийдерман представя значими научни и научно-приложни резултати, свързани с развитието на пазара на биологични продукти в ЕС и отражението му върху българската икономика. Сред основните научни резултати са задълбоченият анализ на европейската правна рамка за биологично производство, идентифицирането на основни пазарни тенденции и възможности за българския износ, както и разработването на препоръки за подобряване на участието на българските биопроизводители в единния пазар на ЕС.

Методологичната част на изследването включва както теоретични, така и емпирични методи. Използвани са статистически анализи, като коефициентът на подходна еластичност и методът на вариантно-продуктовата еквивалентност. Включен е и анкетен анализ, проведен сред германски фирми, за оценка на техния интерес към български биопродукти. Методологичният подход е подходящ за целите на изследването и допринася за надеждността на резултатите.

По отношение на поставените задачи и постигането на целта, дисертационният труд успешно изпълнява предварително определените изследователски цели. Постигнатите резултати подкрепят основната цел на дисертационния труд — да се разкрият неизползваните възможности за развитие на българското биопроизводство чрез активизиране на износа в ЕС, което би допринесло за икономическото развитие на аграрните райони в България и за устойчивостта на сектора.

Като силни страни на дисертационния труд се открояват следните:

- Дисертацията „Развитие на пазара на органични продукти в ЕС и неговото въздействие върху българската икономика“ на Камелия Бидерман предоставя обширно изследване на пазара на органични продукти в Европейския съюз, което се фокусира върху последиците за България. Изследването има за цел да проучи растежа, регулаторната рамка и интеграцията на органичното земеделие в България, поставяйки тази динамика в рамките на по-широките тенденции и политики на ЕС.

- Дисертационният труд е добре структуриран, разделен на няколко глави, които систематично разглеждат възникването и развитието на пазара на биологични продукти в ЕС, анализират текущото му състояние и оценяват интеграцията и представянето на България на този пазар.

- Дисертацията очертава историческото развитие на органичното земеделие в ЕС, отбелязвайки етапи като постепенното „екологизиране“ на Общата селскостопанска политика и въвеждането на унифицирани стандарти за биологично земеделие. Анализът подчертава динамичната правна среда, която непрекъснато се развива, за да се справи с новите предизвикателства и да насърчи устойчивото селско стопанство.

- Изследването представя подробен анализ на пазарните сегменти на органични продукти в ЕС, като подчертава доминиращата роля на органичните храни, но също така признава нарастващото значение на органичния текстил и козметика. Дисертацията идентифицира значителна фрагментация в рамките на пазара на ЕС, водена от различията в нивата на доходите, селскостопанските практики и правителствените политики в държавите-членки.

- Проучването подчертава късната, но бърза адаптация на България към органичните стандарти на ЕС след присъединяването ѝ през 2007 г. То приписва напредъка на страната на навременните реформи в стандартизацията и акредитацията, подкрепени от фондовете на ЕС. Въпреки този напредък, изследването идентифицира критични предизвикателства като ограничено вътрешно търсене поради по-ниските средни доходи и необходимостта от по-добра маркетингова и дистрибуторска инфраструктура.

- На базата на коефициенти на еластичност на доходите и други емпирични методи, дисертацията показва, че пазарът на органични продукти в ЕС остава силно фрагментиран. Допълнително са тествани хипотези, свързани с потенциала за растеж на българския органичен износ и необходимостта от засилено участие в пазара на ЕС за постигане на ускорено развитие на сектора.

- Авторът доказва хипотеза на изследването, че има добри предпоставки за развитие на биоизделието у нас, но тези възможности не са оползотворени поради ограниченото вътрешно търсене и е необходимо българското производство на биологични продукти по-активно да се включи в единния европейски пазар чрез увеличаване на експорта в ЕС.

- Анализът на вътрешните фактори и предизвикателства пред българските производители е добре разработен. Дисертацията завършва с конкретни препоръки за подобряване на участието на българските производители на европейския пазар. Те са насочени към законодателната подкрепа, маркетинга и други фактори, което придава на разработката практико-приложен характер.

- Положителен момент в дисертацията също е включването на примери за успешни органични ферми в България и други страни от ЕС, което води до практически

изводи. Очертани са и конкретни области за бъдещи изследвания, което може да насочи следващите проучвания и да допринесе за текущото развитие на темата.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Дисертационният труд на Камелия Бийдерман демонстрира значими научни и научно-приложни приноси, насочени към анализа и оценката на биоземеделieto и пазара на биопродукти в Европейския съюз с фокус върху България.

Като основни научни и научно-приложни приноси приноси може да се определят следните:

- Трудът предоставя цялостен исторически и регулаторен преглед на пазара на биологични продукти в ЕС. Направен е задълбочен преглед на правната рамка за биопроизводство, критичен анализ на сертификационната система на ЕС, както и идентифицирането на силните и слабите страни, които влияят на износа на български биопродукти.
- Разработката предлага нюансирано разбиране на текущата пазарна динамика в сектора, открити са важни тенденции в развитието на пазара на биопродукти в ЕС и у нас.
- Изследването прави критична оценка на интеграцията на България, като се посочват както постиженията, така и текущите предизвикателства.
- Чрез използването на коефициента за подходяща еластичност са установени точката на насищане на пазара на биопродукти в редица страни-членки на ЕС, вкл. и в България. Този принос е от съществено значение за по-доброто разбиране на динамиката на търсенето и за разкриване на незаетите ниши в ЕС, което е ценно за българските производители.
- Проведено е анкетно проучване в Германия на заинтересоваността на фирмите, опериращи на пазара на биологичните продукти, относно осъществяване на внос на такива продукти, в това число от България. В хода на проучването са установени корелационни връзки между отделни параметри на анкетираните фирми и тяхната готовност за осъществяване на внос на биопродукти от България.
- Като научно-приложен принос може да се посочи обосноваването на възможностите за по-активно развитие на някои перспективни направления на биопроизводството у нас, където съществува неизползван потенциал за износ. Трудът включва предложения за развитие на нови сектори в биопроизводството у нас, като биологични аквакултури, козметика и преработени храни, които представляват потенциал за разширяване на българския износ.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

В автореферата на Камелия Бийдерман са представени три основни публикации, свързани с темата на изследването:

- „Тенденции в динамиката на потреблението на биологични продукти в ЕС и отделни държави-членки (2010-2018 г.)“ – Сборник на деветнадесета международна конференция, организирана от катедра „МИО и бизнес“ в УНСС, 2020 г.
- „Въздействието на пандемията върху вътрешносъюзната търговия на ЕС с биологични продукти“ – Сборник на двадесет и първа научна конференция, катедра „МИО и бизнес“, УНСС, 2022 г.

- „Анализ на потреблението на биологични продукти в България и страните-членки на ЕС (2019-2025 г.)“ – Сборник с доклади на двадесет и втора научна конференция, катедра „МИО и бизнес“, УНСС, 2024 г.

Тези публикации предоставят ценни научни и научно-приложни резултати, като дискутират различни аспекти на пазара на биопродукти в ЕС и България. От гледна точка на степента на разпространение на резултатите, публикациите достигат до аудиторията на научни конференции, което допринася за популяризирането на резултатите и улеснява сътрудничеството с други изследователи и специалисти в областта на биологичното производство и експортните перспективи на България.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът на дисертационния труд отразява коректно основните положения, заложи в дисертацията на Камелия Бийдерман, като предоставя детайли за актуалността, обекта, предмета и основните цели и задачи на изследването. Отразени са съществените елементи на анализа на правната рамка за биологично производство в ЕС и перспективите за българските биопроизводители, което подчертава яснотата и структурата на изложението. По отношение на степента на отразяване, авторефератът предоставя точен преглед на изследваните въпроси, като акцентира върху приноса на дисертанта в областта на биологичното производство и пазара на биопродукти, и дава ясна представа за научните и научно-приложните приноси.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Един аспект, който може да се представят като критична бележка, е ограничената иновативност на някои препоръки в дисертационния труд, които са ориентирани към стандартни мерки за подобрене на управлението и административния капацитет по отношение на биопроизводството. В бъдеще, би било полезно авторите изследвания да включват по-конкретни практически подходи, които да стимулират развитието на българското биопроизводство чрез стратегии за конкурентоспособност и иновации в технологиите и маркетинга.

Като препоръка бих отправила към авторката в бъдеще да направи по-задълбочен анализ и да предложи възможни механизми за подкрепа на българските биопроизводители в международен план, като например такива чрез: участие в специализирани изложения или маркетингови кампании на чуждестранни пазари, предложения за увеличаване на дела на биопродукти в обществените заведения (училища, болници) и подкрепа за развитие на екологичен и селски туризъм. Подобни мерки биха могли да доведат до по-голяма популярност на българските биопродукти, макар че изискват и финансова подкрепа.

Въпрос към докторантката:

Какви биха били конкретните стъпки за сътрудничество между държавните институции и бизнеса за осигуряване на достъп до нови пазари за българските биопроизводители?

8. Заключение

Дисертационният труд на Камелия Бидерман е значим академичен труд, който представя и анализира пазара на биологични продукти в ЕС и ролята на България в него. Настоящата дисертация предлага ценен принос към разбирането на развитието на

биопазара в ЕС и биопроизводството в България в този контекст, предоставяйки практическо ръководство за подобряване на конкурентоспособността и устойчивото развитие на сектора.

Дисертационният труд отговаря напълно на изискванията за значим труд по актуална научна и практико-приложна тема. Той обогатява знанията в областта на европейската икономика като развива важен и недостатъчно изследван аспект от нея, какъвто е биопроизводството. Имайки предвид нивото на постигнатите научни резултати и приносите на дисертационния труд, давам ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА и предлагам на Почитаемото научно жури да присъди на докторанта Камелия Бийдерман образователната и научна степен “Доктор”.

13 ноември 2024 г.
гр. София

Подпис: .....

/Доц. д-р Моника Моралийска/

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY
**DEPARTMENT OF "INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS AND
BUSINESS"**

REVIEW

By: Assoc. Prof. Monika Emilova Moraliyska-Ivanova, PhD
Department of "International Economic Relations and Business"
University of National and World Economy

Reason for Submission: Participation in the academic jury for the defense of the dissertation thesis, as per Order No. 2629/26.09.2024 of the Rector of UNWE.

Author of the dissertation: Kameliya Dragomirova Biderman

Topic of the dissertation: "The Development of the Organic Product Market in the EU and Its Impact on the Bulgarian Economy"

1. Information about the PhD candidate

Kameliya Biderman was born on April 18, 1976, in Bulgaria. She completed her secondary education in 1999 at the 108th High School "Nikola Belovezhov" in Sofia. She earned a Bachelor's degree in "International Economic Relations" from Varna Free University "Chernorizets Hrabar." In 2011, she obtained a Master's degree in "Financial Management" from the New Bulgarian University.

Kameliya Biderman has been a full-time Ph.D. student at the Department of "International Economic Relations and Business" at UNWE since 2020 (specializing in "Global Economy and IER"). Alongside her academic duties, she has significant research experience in international economics and finance.

As part of her individual plan, Kameliya Biderman has successfully completed the set research tasks and published several scientific articles in the conferences of the "IER and Business" Department. Her main focus in these works is on analyzing the organic product market in the EU and the export opportunities for Bulgaria.

2. General overview of the dissertation

The presented dissertation addresses a significant and timely topic: organic production in the EU. Currently, there is a limited amount of research dedicated to the development of the Bulgarian and European organic markets, especially regarding the foreign trade aspect, which occupies a central place in this study.

The dissertation spans 167 pages and includes an introduction, three chapters, a conclusion, a bibliography, and appendices.

It references 115 sources in Bulgarian, English, and German.

The study is clearly structured, presenting a logical progression from the history of organic production in the EU, its regulations, and current state, to an analysis of the sector in Bulgaria and prospects for its development.

The topic of organic products and their production in the context of the EU is particularly relevant due to the growing global and European demand for such products. The EU market is the second largest after the U.S., and the EU's pursuit of environmentally sustainable agriculture and GMO restrictions makes this subject even more critical for Bulgaria as part of the Union.

The study aims to uncover untapped opportunities for more active participation of Bulgarian organic product producers in the single European market, which would improve living conditions in Bulgaria's agricultural areas and the profitability of its agriculture.

Main objectives:

1. To examine the development of the single organic product market.
2. To evaluate the EU's legal framework.
3. To analyze the state of organic production in Bulgaria.
4. To identify trends and factors for future development.

The subject is the organic product market in the EU.

The object is the inclusion of Bulgarian producers and traders in this market to boost Bulgarian exports and efficiency.

The thesis is that Bulgaria can achieve better development of organic farming if it actively utilizes export opportunities within the EU, where demand for organic products is increasing.

The main research tasks include:

- Tracing the roots and evolution of organic farming in the EU;
- Examining the regulatory environment and its impact on market growth;
- Analyzing the strengths and weaknesses of the EU's legal framework;
- Evaluating the performance and challenges faced by Bulgarian organic producers;

- Identifying pathways to increase Bulgarian organic exports and economic benefits.

Chapter 1 explores the historical development and foundations of organic farming in the EU. The author analyzes the influence of key researchers on the formation of the concept of organic farming. The main legal acts and regulations defining the framework of organic production in the EU to date are described.

Chapter 2 provides a detailed analysis of the current state of the organic products market in the EU. The dynamics of production, trade, and consumption of organic products are examined. An empirical analysis using the income elasticity coefficient is included to assess organic product consumption in different EU member states.

Chapter 3 focuses on Bulgaria's integration into the EU organic product market. The development of organic production in Bulgaria and prospects for the future are presented. The factors influencing the demand and supply of organic products in Bulgaria are analyzed, and a survey is conducted on the export opportunities of Bulgarian organic products to Germany.

The dissertation concludes with a summary of the main findings and recommendations for improving the participation of Bulgarian organic producers in the European market. It emphasizes the need for more active inclusion in the EU market by increasing exports and improving marketing and distribution.

The bibliography includes appropriately selected sources covering numerous theoretical and practical studies. The doctoral candidate demonstrates a thorough understanding of the scientific literature in the field of organic products and their markets in the European Union. The sources used encompass both Bulgarian and international authors, with careful selection of works addressing the development and regulation of organic farming and organic product markets in the EU and globally. Through the wide range of sources, including official documents, studies, and statistical data from Eurostat, the National Statistical Institute, and other authoritative sources, the dissertation provides a detailed and contextualized analysis of the topic, demonstrating a solid grasp of the issues under investigation.

3. Evaluation of the scientific and practical contributions

The dissertation by Kameliya Biderman presents significant scientific and practical contributions related to the development of the organic product market in the EU and its impact on the Bulgarian economy. Key contributions include:

- A thorough analysis of the European legal framework for organic production, identifying key market trends and opportunities for Bulgarian exports, and developing recommendations for improving the participation of Bulgarian organic producers in the EU single market.
- A methodological approach combining theoretical and empirical methods, including statistical analyses such as income elasticity coefficients and the method of product equivalence variance. A survey was also conducted among German companies to evaluate their interest in Bulgarian organic products.

- The dissertation achieves its set research objectives and contributes to revealing untapped opportunities for developing Bulgarian organic production through enhanced EU exports, thereby supporting the economic development of Bulgaria's agricultural regions and the sustainability of the sector.

Strengths of the dissertation:

The dissertation is well-structured, providing a systematic exploration of the emergence and development of the organic product market in the EU, analyzing its current state, and evaluating Bulgaria's integration and performance in this market.

Significant findings:

- The dissertation outlines the historical development of organic farming in the EU, emphasizing the gradual "greening" of the Common Agricultural Policy and the introduction of unified organic farming standards.
- It presents a detailed analysis of market segments for organic products in the EU, highlighting the dominant role of organic food while recognizing the growing importance of organic textiles and cosmetics.
- The study identifies significant fragmentation within the EU market, driven by differences in income levels, agricultural practices, and government policies across member states.

The dissertation also highlights Bulgaria's relatively late but rapid adaptation to EU organic standards following its accession in 2007, attributing the country's progress to timely reforms in standardization and accreditation, supported by EU funds. Despite these advancements, the study identifies critical challenges such as limited domestic demand due to lower average incomes and the need for improved marketing and distribution infrastructure.

Through income elasticity coefficients and other empirical methods, the dissertation demonstrates that the organic product market in the EU remains highly fragmented. Hypotheses related to the growth potential of Bulgarian organic exports and the need for increased EU market participation to accelerate sector development were also tested.

The author successfully proves the hypothesis that there are favorable conditions for the development of organic farming in Bulgaria, but these opportunities remain underutilized due to limited domestic demand. Increased inclusion of Bulgarian organic production in the EU single market through export growth is deemed essential.

The internal factors and challenges faced by Bulgarian producers are thoroughly analyzed. The dissertation concludes with concrete recommendations to improve the participation of Bulgarian producers in the European market. These recommendations focus on legislative support, marketing, and other factors, lending the study a practical orientation.

A positive aspect of the dissertation is the inclusion of examples of successful organic farms in Bulgaria and other EU countries, leading to practical conclusions. Specific areas for future research are outlined, which could guide subsequent studies and contribute to the ongoing development of the topic.

4. Evaluation of the scientific and practical contributions

Kameliya Biderman's dissertation demonstrates significant scientific and practical contributions, focusing on the analysis and evaluation of organic farming and the organic product market in the European Union, with a particular focus on Bulgaria.

Major scientific and practical contributions:

- The dissertation provides a comprehensive historical and regulatory review of the organic product market in the EU. A detailed analysis of the legal framework for organic production is conducted, along with a critical evaluation of the EU certification system, identifying strengths and weaknesses affecting the export of Bulgarian organic products.
- It offers nuanced insights into current market dynamics in the sector, highlighting important trends in the development of the organic product market in both the EU and Bulgaria.
- The study critically evaluates Bulgaria's integration into the EU market, pointing out both achievements and ongoing challenges.
- Using income elasticity coefficients, saturation points for the organic product market in several EU member states, including Bulgaria, are established. This contribution is essential for better understanding demand dynamics and identifying untapped niches in the EU, which is valuable for Bulgarian producers.
- A survey conducted in Germany assesses the interest of companies operating in the organic product market in importing such products, including from Bulgaria. The study establishes correlations between specific parameters of surveyed companies and their willingness to import organic products from Bulgaria.
- As a practical contribution, the dissertation proposes opportunities for more active development of certain promising areas of organic production in Bulgaria, where there is untapped export potential.

The dissertation includes proposals for developing new sectors in organic production in Bulgaria, such as organic aquaculture, cosmetics, and processed foods, which hold potential for expanding Bulgarian exports.

5. Evaluation of publications related to the dissertation

The abstract of Kameliya Biderman's dissertation outlines three main publications connected to the research topic:

1. "Trends in the Dynamics of Organic Product Consumption in the EU and Selected Member States (2010–2018)" – Proceedings of the 19th International Conference organized by the Department of "IER and Business," UNWE, 2020.
2. "The Impact of the Pandemic on the EU's Intra-Union Trade of Organic Products" – Proceedings of the 21st Scientific Conference, Department of "IER and Business," UNWE, 2022.

3. "Analysis of Organic Product Consumption in Bulgaria and EU Member States (2019–2025)" – Proceedings of the 22nd Scientific Conference, Department of "IER and Business," UNWE, 2024.

These publications provide valuable scientific and practical contributions by discussing various aspects of the organic product market in the EU and Bulgaria. In terms of dissemination, the publications have reached the audience of scientific conferences, contributing to the promotion of the findings and facilitating collaboration with other researchers and specialists in organic production and Bulgaria's export prospects.

6. Evaluation of the abstract

The abstract of the dissertation accurately reflects the main points outlined in Kameliya Biderman's dissertation, providing details on the relevance, objectives, subject, and primary tasks of the research. It highlights key elements of the analysis of the legal framework for organic production in the EU and the prospects for Bulgarian organic producers, showcasing the clarity and structure of the presentation.

In terms of coverage, the abstract offers a precise overview of the examined issues, emphasizing the contributions of the doctoral candidate in the field of organic production and the organic product market. It provides a clear understanding of the scientific and practical contributions of the dissertation.

7. Critical Remarks, recommendations, and questions

One aspect that could be noted as a critical remark is the limited innovativeness of some recommendations in the dissertation, which are oriented toward standard measures for improving management and administrative capacity concerning organic production. In the future, it would be beneficial for the author's research to include more specific practical approaches that stimulate the development of Bulgarian organic production through strategies for competitiveness, innovations in technology, and marketing.

Recommendation: In future research, the author could conduct a more in-depth analysis and propose potential mechanisms to support Bulgarian organic producers on an international scale, such as:

- Participation in specialized exhibitions or marketing campaigns in foreign markets;
- Proposals to increase the share of organic products in public institutions (schools, hospitals);
- Support for the development of eco-tourism and rural tourism.

Such measures could enhance the popularity of Bulgarian organic products, though they would require financial support as well.

Question to the Candidate:

What specific steps could facilitate collaboration between state institutions and businesses to ensure access to new markets for Bulgarian organic producers?

8. Conclusion

The dissertation of Kameliya Biderman is a significant academic work that presents and analyzes the organic product market in the EU and Bulgaria's role in it. This dissertation provides a valuable contribution to understanding the development of the organic market in the EU and organic production in Bulgaria within this context, offering practical guidelines for improving competitiveness and sustainable development in the sector.

The dissertation fully meets the requirements for a substantial academic work on a current scientific and practical topic. It enriches knowledge in the field of European economics by exploring an important and under-researched aspect, namely organic production. Considering the level of scientific achievements and contributions of the dissertation, I give a POSITIVE ASSESSMENT and recommend that the esteemed academic jury award the doctoral candidate, Kameliya Biderman, the academic and scientific degree of “Doctor.”

November 13, 2024

Sofia

Signature: .....

/Assoc. Prof. Monika Moraliyska, PhD/